

Věc C-644/23 [Stangalov]ⁱ**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

26. října 2023

Předkládající soud:

Sofijski gradski sad (Bulharsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

26. října 2023

Žalobce:

IR

Předmět původního řízení

Vyrozumění obžalovaného, který se skrývá, že se proti němu bude konat další řízení před soudem, s ohledem na jeho právo na nové řízení před soudem v jeho přítomnosti.

Předmět a právní základ předběžné otázky

Žádost se předkládá na základě čl. 267 prvního pododstavce písm. b) SFEU.

Předběžné otázky

Je s článkem 9 směrnice 2016/343 ve spojení s jejím čl. 8 odst. 4 resp. odst. 2 slučitelné vnitrostátní ustanovení – čl. 423 odst. 1 druhá věta první případ NPK, podle kterého obžalovaný, který byl odsouzen v nepřítomnosti, nemá právo na nové řízení před soudem ve své přítomnosti, pokud se poté, co byl velmi zběžně vyrozuměn o obvinění ze spáchání trestného činu v přípravném řízení, ukryl a právě z důvodu tohoto skrývání nemohl být vyrozuměn o obžalobě v plném rozsahu, ani o soudním řízení zahájeném touto obžalobou a následcích

ⁱ Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádného z účastníků řízení.

nedostavení se na jednání, přičemž nemá ani právo na nové řízení před soudem ve své přítomnosti, pokud je obhajován obhájcem ustanoveným ex offio, aniž je relevantní, že s ním nemá žádný kontakt?

V případě záporné odpovědi: Ukládají článek 8 směrnice 2016/343 a článek 47 Listiny předkládajícímu soudu nebo mu umožňují, aby odmítl obsahový přezkum obžaloby takového obžalovaného a vydání rozsudku směřujícího proti takové osobě v její nepřítomnosti, pokud si je předkládající soud na základě spolehlivých údajů jistý, že nejvyšší vnitrostátní soudní orgán, který má výlučnou příslušnost rozhodovat o žádosti obžalované osoby odsouzené v nepřítomnosti o nové soudní řízení v jeho přítomnosti, v projednávané věci tento návrh odmítne a řízení neobnoví, protože nepožije ustanovení článku 9 směrnice ve spojení s jejím čl. 8 odst. 4 resp. odst. 2, nýbrž vnitrostátní právo a obžalovanému, který byl odsouzen v nepřítomnosti, tak bude upřeno právo být přítomen při trestním řízení před soudem zaručené unijním právem?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva a judikatura

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce neviny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem (Úř. věst. 2016, L 65, s. 1), konkrétně její body 36 až 39 odůvodnění a její články 8 až 10

Listina základních práv Evropské unie, článek 47

Rozsudek ze dne 19. května 2022, C-569/20, EU:C:2022:401 (dále jen „rozsudek C-569/20“)

Rozsudek ze dne 17. prosince 2020, C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042 (dále jen „rozsudek C-416/20“)

Rozsudek ze dne 15. září 2022, C-420/20, EU:C:2022:679 (dále jen „rozsudek C-420/20“)

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Konstitucia na Republika Bulgaria (Ústava Bulharské republiky)

Nakazateln procesualen kodeks (trestní řád, dále jen „NPK“):

Během vyšetřování v přípravné fázi řízení je podezřelé osobě formálně sděleno obvinění samostatným právním aktem (dále jen „usnesení podle článku 219 NPK“), ve kterém jsou uvedeny podstatné skutkové a právní aspekty obvinění. Tímto právním aktem je podezřelá osoba vyrozuměna o tom, že je oficiálně obviněna ze spáchání konkrétního trestného činu, je jí poskytnuta možnost se k obvinění vyjádřit a předložit návrhy.

Druhá část přípravného řízení zahrnuje úkony státního zástupce po skončení vyšetřování. Státní zástupce může rozhodnout o podání obžaloby k soudu.

Obvyklým postupem je, že se obsah usnesení podle článku 219 NPK převezme do závěrečné části obžaloby podle článku 246 NPK. Skutková část obžaloby obsahuje podrobné údaje o trestném činu, kterého se obviněný dopustil, o času, místě a způsobu spáchání tohoto trestného činu, o poškozené osobě a výši škody.

Řízení před soudem se zahajuje podáním obžaloby k soudu. Soud učiní některé úkony k vyrozumění obžalovaného, kdy mu zašle kopii obžaloby a vyrozumí jej o určitých skutečnostech, včetně toho, že o takové obžalobě se bude rozhodovat v řízení před soudem a že za určitých podmínek existuje možnost projednat trestní věc v jeho nepřítomnosti a rozhodnout o ní (dále jen „řízení podle článku 247c NPK“). Obviněný (nyní označovaný jako obžalovaný) se po obdržení obžaloby podle článku 246 NPK a k ní přiložených informací poprvé dozví, že se bude konat řízení před soudem, během kterého se bude posuzovat otázka, zda je předmět obžaloby prokázán a zda bude shledán vinným a bude mu uložen trest. V tento okamžik je vyrozuměn rovněž o možnosti, že v trestní věci je možné rozhodnout navzdory jeho nepřítomnosti.

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

- 1 Skutkový stav původního řízení je tentýž jako skutkový stav, který byl popsán již v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce C-569/20. Předkládající soud chce napravit svou faktickou chybu a uvádí, že IR ve skutečnosti obvinění v přípravném řízení (usnesení podle článku 219 NPK) osobně obdržel, nikoliv však obžalobu, na jejímž základě bylo zahájeno řízení před soudem (obžaloba podle článku 246 NPK), tedy obžalobu, která byla podána k soudu.
- 2 IR byl obžalován ze dvou trestných činů: účasti na organizované zločinecké skupině za účelem páčání daňových trestných činů a napomáhání konkrétnímu daňovému trestnému činu.
- 3 V přípravné fázi řízení bylo vyhotoveno usnesení podle článku 219 NPK proti IR dne 18. dubna 2016 a následující den mu bylo doručeno; využil obhájce, kterého zmocnil. IR se rozhodl, že se nevyjádří a pouze uvedl, že je v zahraničí; kromě toho sdělil novou adresu, na které je možné jej zastihnout.
- 4 Po ukončení vyšetřování vyhotovil státní zástupce dne 9. prosince 2016 obžalobu podle článku 246 NPK. Následně zaslal spis k soudu, čímž bylo zahájeno řízení před soudem v původní věci.
- 5 Předkládající soud od roku 2016 do dnešního dne učinil několik pokusů o předvolání IR k jednání, ten ovšem nebyl k zastížení, a to ani na adrese, kterou sám uvedl. Zmocněný advokát vypověděl plnou moc, neboť neměl s IR kontakt. Následně byly postupně soudem ustanoveni tři obhájci, kteří neměli žádný kontakt s IR ani s jeho příbuznými. V zásadě není jasné, zda IR ví, že byla vyhotovena

obžaloba, že se soud touto obžalobou zabývá (tedy že je proti němu vedeno řízení před soudem) a že mu byl z úřední povinnosti ustanoven obhájce.

- 6 Podle posledních aktuálních informací byl IR pravomocně odsouzen ve třech dalších trestních řízeních a za účelem výkonu trestů, jež mu byly uloženy, je po něm vyhlášeno pátrání; kromě toho po něm bylo vyhlášeno pátrání i v řízení v původní věci. IR je ovšem nezvěstný.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Odůvodnění první předběžné otázky

- 7 Poté, co předkládající soud projednal odůvodnění rozsudku Soudního dvora ve věci C-569/20, dospěl k názoru, že se na právní situaci IR vztahuje čl. 8 odst. 4 směrnice 2016/343, má tedy právo na nové řízení před soudem.
- 8 Je tomu tak, protože IR se ukryl poté, co mu bylo doručeno usnesení podle článku 219 NPK, které – podle vnitrostátního práva – neobsahuje nezbytnou informaci o tom, že se v budoucnu bude konat řízení před soudem. Ve skutečnosti je tato informace poskytnuta až doručením obžaloby podle článku 246 NPK a konáním řízení podle článku 247c NPK.
- 9 IR proto ve skutečnosti o řízení před soudem vyrozuměn nebyl, přičemž toto vyrozumění je základní podmínkou pro použití čl. 8 odst. 2 směrnice 2016/343.
- 10 Zejména nebyl vyrozuměn:
- o obžalobě podle článku 246 NPK, což znamená, že [ne]byl vyrozuměn povaze a důvodu obvinění proti němu, aby mohl využít svého práva na obhajobu (čl. 6 odst. 3 směrnice 2012/13) a posoudit, zda se osobně dostaví či nikoliv.
 - ani o skutečnosti, že se řízení před soudem koná, včetně dne a místa konání (rozsudek C-569/20, body 41 a 42);
 - ani o následcích jeho nedostavení se k soudu (bod 40);
 - rovněž jej nezastupuje obhájce, kterého zmocnil (bod 56).
- 11 Ačkoliv je jeho skrývání se jediným důvodem nemožnosti informovat jej, toto skrývání se podle článku 9, čl. 8 odst. 4 první věty a bodu 39 první věty odůvodnění směrnice 2016/343 a bodů 46 a 47 rozsudku C-569/20 nevede k závěru, že je právo na nové řízení před soudem vyloučeno.
- 12 Zejména se nejedná o kvalifikovanou nepřítomnost (i v podobě skrývání se) za podmínek čl. 8 odst. 2 směrnice 2016/343, jak je popsáno v bodě 48 rozsudku C-569/20, totiž o nepřítomnost, kdy obžalovaná osoba „[...] věděla, že proti ní bude vedeno řízení před soudem“ a „obdržela dostatečné informace k tomu, aby věděla, že proti ní bude vedeno řízení před soudem“ (bod 59, druhá věta a výrok).

- 13 Rovněž není dán skutkový stav, který Soudní dvůr výslovně popsal v bodech 57 a 58 rozsudku C-569/20, jímž se tento zabýval pouze z důvodu chyby předkládajícího soudu, totiž řádné doručení obžaloby podle článku 246, která byla – jak se ukázalo – stížena procesními vadami, a následná nemožnost doručit mu novou, opravenou obžalobu podle článku 246, protože se IR skrýval. Ve skutečnosti nebyla IR z důvodu jeho skrývání se doručena vůbec žádná obžaloba podle článku 246 NPK.
- 14 Nicméně Soudní dvůr v bodě 58 třetí větě rozsudku C-569/20 uvádí, že se lze domnívat, že se jedná o skrývání se ve smyslu bodu 48, pokud „obsah nové obžaloby odpovídá původní obžalobě“. Podle vnitrostátního práva se obsah usnesení podle článku 219 NPK významně liší od obsahu obžaloby podle článku 246 NPK, protože oba akty slouží různým procesním účelům.
- 15 Předkládající soud má tedy za to, že se na právní situaci IR nevztahuje oblast působnosti čl. 8 odst. 2 směrnice 2016/343, protože není splněna žádná ze tří podmínek tohoto ustanovení. Proto by IR měl, pokud by proti němu bylo vedeno řízení před soudem a byl by shledán vinným a ve své nepřítomnosti odsouzen ke konkrétnímu trestu, podle článku 9 směrnice 2016/343 právo na nové řízení před soudem v jeho přítomnosti.
- 16 Předkládající soud upozorňuje na skutečnost, že podle vnitrostátního práva spadá právní situace IR do oblasti působnosti čl. 423 odst. 1 druhé věty prvního případu NPK, podle kterého, pokud by proti němu bylo vedeno řízení před soudem a byl by shledán vinným a ve své nepřítomnosti odsouzen ke konkrétnímu trestu, by neměl právo na nové řízení před soudem v jeho přítomnosti.
- 17 Je tomu tak, protože IR se začal skrývat poté, co mu bylo doručeno usnesení podle článku 219 NPK a řízení podle článku 247c NPK není možné vést právě z toho důvodu, že se skrývá, tudíž není možné jej vyrozumět o obžalobě podle článku 246 NPK, o řízení před soudem a o následcích nedostavení se k tomuto řízení.
- 18 IR podle čl. 423 odst. 1 druhé věty prvního případu NPK nemá právo na nové řízení před soudem ve své přítomnosti.
- 19 Kromě toho pro zákonnost řízení před soudem v nepřítomnosti IR postačuje, že jej zastupuje obhájce, přičemž není nezbytné, aby se jednalo o jím zmocněného obhájce. Není totiž vůbec požadováno, aby nepřítomný obžalovaný měl jakýkoli kontakt se svým obhájcem.
- 20 Zastupování obhájcem ustanoveným soudem, kterého nezná a kterého svou obhajobou nepověřil, proto v plném rozsahu splňuje požadavek čl. 94 odst. 1 bodu 8 NPK a není důvodem k tomu, aby mu bylo umožněno nové řízení před soudem v jeho přítomnosti a za účasti jím zvoleného obhájce.
- 21 Předkládající soud je proto toho názoru, že se na právní situaci IR podle vnitrostátního práva vztahuje čl. 423 odst. 1 druhá věta první případ NPK. V případě, že by proti němu bylo vedeno řízení před soudem a byl by shledán

vinným a ve své nepřítomnosti odsouzen ke konkrétnímu trestu, neměl by podle tohoto ustanovení právo na nové řízení před soudem v jeho přítomnosti.

- 22 Podle názoru překládajícího soudu tedy existuje jednoznačný rozpor mezi článkem 9 směrnice 2016/343 ve spojení s jejím čl. 8 odst. 4 ve spojení s odst. 2 a čl. 423 odst. 1 druhou větou první alternativou NPK. Prvně uvedené ustanovení poskytuje IR právo na nové řízení před soudem, zatímco druhé toto právo vylučuje.
- 23 V tomto kontextu je pokládána první předběžná otázka, jejíž podstatou je, zda skutečně existuje rozpor mezi těmito dvěma ustanoveními.

Odůvodnění druhé předběžné otázky

- 24 Druhá předběžná otázka je pokládána pouze pro případ, že Soudní dvůr dospěje k názoru, že čl. 423 odst. 1 druhá věta první případ NPK není v souladu s unijním právem. To by mělo vést k tomu, že se toto ustanovení nepoužije. Obnova trestního řízení, které proběhlo za nepřítomnosti obžalovaného, je pak upravena článkem 9 směrnice 2016/343 ve spojení s jejím čl. 8 odst. 4 resp. s odst. 2; to platí rovněž pro řízení v původní věci, tedy pro IR.
- 25 IR má jako obžalovaný v členském státě právo na nové řízení před soudem, pokud byl odsouzen v nepřítomnosti; toto právo vyplývá přímo z článku 9 směrnice 2016/343 ve spojení s jejím čl. 8 odst. 4 resp. odst. 2, které mají přímý účinek (rozsudek C-569/20, bod 28 a výrok, rozsudek C-416/20, bod 55, druhá věta).
- 26 Druhá otázka je nezbytná, protože překládající soud s jistotou ví, že IR ve skutečnosti neměl možnost tohoto práva využít. Tato jistota vyplývá z judikatury Nejvyššího [kasačního] soudu (Varchoven sad) týkající se obnovy řízení v trestních věcech, v nichž bylo rozhodováno v nepřítomnosti obžalovaného. Tato judikatura bere v úvahu pouze vnitrostátní právo (článek 423 NPK), nikoliv ale unijní právo, včetně článků 8 a 9 směrnice 2016/343.
- 27 Zaprvé je nutno poznamenat, že znění čl. 8 odst. 2 písm. a) a b) této směrnice je dostatečně přesné a bezpodmínečné, ať panují jakékoliv pochybnosti: osobě odsouzené v nepřítomnosti lze odepřít nové řízení před soudem jen tehdy, pokud byla o „řízení před soudem“ vyrozuměna. Vyrozumění o usnesení podle článku 219 NPK je zjevně jiné povahy, než vyrozumění o řízení před soudem, nelze proto pochybovat o tom, že se vnitrostátní právní úprava zásadně liší od unijního práva. Nejvyšší soud (Varchoven sad) přesto i po uplynutí lhůty pro provedení směrnice (1. duben 2018) nadále používá vnitrostátní právo, aniž považuje za nezbytné tento rozpor ve svých rozhodnutích zmínit nebo předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.
- 28 Zadruhé je nezbytné poukázat na skutečnost, že všechny případné pochybnosti týkající se neslučitelnosti vnitrostátního práva s unijním právem, zdají-li se být vůbec možné, lze vyjasnit bližší analýzou judikatury Soudního dvora. Zásadní význam má rozsudek C-569/20, v němž Soudní dvůr dospěl ve svém výroku

k jednoznačnému závěru, že osoba odsouzená v nepřítomnosti nemá právo na nové řízení před soudem ve své přítomnosti pouze tehdy, pokud „obdržela dostatečné informace k tomu, aby věděla, že proti ní bude vedeno řízení před soudem“ a poté se začala skrývat. Podle vnitrostátního práva je jisté, že vyrozumění o unesení podle článku 219 NPK je jiné povahy než vyrozumění o řízení před soudem. Rozhodnutí o vyhotovení žaloby podle článku 246 NPK je totiž prvním krokem k zahájení řízení před soudem, toto rozhodnutí se ale přijímá po delší době od vyrozumění obviněného o usnesení podle článku 219 NPK.

- 29 Navzdory rozsudku Soudního dvora ve věci C-569/20 se judikatura Nejvyššího soudu (Varchoven sad) nezměnila. Nejvyšší soud (Varchoven sad) nepoužívá unijní právo přímo, nezabývá se otázkou, zda mezi ním a vnitrostátním právem existuje rozpor a nepředkládá žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se této otázky. Místo toho i nadále používá vnitrostátní právo a odmítá zejména obnovení trestních řízení, v nichž bylo rozhodnuto v nepřítomnosti na základě čl. 423 odst. 1 druhé věty první alternativy NPK.
- 30 Je nezbytné vycházet s naprostou jistotou z toho, že [případná žádost] IR bude tímto způsobem odmítnuta, pokud bude shledán vinným a odsouzen v nepřítomnosti a poté uplatní své právo na nové řízení před soudem ve své přítomnosti.
- 31 K jistotě, že bude porušeno právo IR být přítomen osobně:
- 32 Tato jistota se zakládá na kritériích, která Soudní dvůr Evropské unie vypracoval v podobných věcech. Ta se ovšem týkají vzájemného vztahu mezi vnitrostátními jurisdikcemi různých států a nikoliv vzájemného vztahu mezi různými stupni v rámci jedné vnitrostátní jurisdikce.
- 33 Soudní dvůr Evropské unie již uvedl, že pokud v řízení o výkonu evropského zatýkacího rozkazu (EZR) hrozí nebezpečí porušení základního práva na spravedlivý proces, je nezbytné provést dvoufázový přezkum (rozsudek ze dne 31. ledna 2023, C-158/21, ECLI, EU:C:2023:57, body 97, 98 a 102; rozsudek ze dne 17. prosince 2020, C-354/20 a C-412/20, ECLI:EU:C:2020:1033, bod 51; rozsudek ze dne 22. února 2022, C-562/21 a C-563/21, ECLI:EU:C:2022:100, bod 66).
- 34 V rámci první fáze je nezbytné přezkoumat, zda existují objektivní, spolehlivé, přesné a řádně aktualizované informace, z nichž vyplývá, že z důvodu systémových nebo celoplošných nedostatků, pokud jde o fungování soudní moci, existuje skutečné nebezpečí porušení práva na spravedlivý proces (ve věci v původním řízení v podobě porušení práva být přítomen při řízení před soudem v trestních věcech). V tomto případě je nezbytné provést celkové posouzení fungování soudů (rozsudek C-158/21, body 102 a 103; rozsudek C-354/20, bod 54; rozsudek C-562/21 a C-563/21, body 67 a 77).
- 35 Výsledek přezkumu v prvním fázi je v původním řízení kladný. Takovéto údaje existují v podobě výslovného a jasného znění zákona (čl. 423 odst. 1 druhá věta

první alternativa NPK). Obžalovaní, kteří se po doručení usnesení podle článku 219 NPK začnou skrývat, podle tohoto ustanovení bez výjimky pozbývají práva na nové řízení před soudem v jejich přítomnosti. Není nezbytné, aby byli vyrozuměni o řízení před soudem a o následcích nedostavení se. Stejně tak není nezbytné, aby je zastupoval obhájce, kterému důvěřují.

- 36 V druhé fázi je nezbytné ověřit, do jaké míry mohou mít tyto nedostatky konkrétní a bezprostřední účinek na právní situaci IR, s ohledem na jeho osobní situaci, druh trestného činu nebo na jiné skutečnosti, přičemž nebezpečí porušení práva na spravedlivý proces musí být „zjevné“ (rozsudek C-158/21, body 106 a 107; rozsudek C-354/20, bod 55; C-562/21 a C-563/21, bod 82).
- 37 V původním řízení je výsledek druhé fáze přezkumu kladný. Nejvyšší soud (Varchoven sad) používá výslovné a jasné znění zákonného ustanovení (čl. 423 odst. 1 druhá věta, první případ NPK) věrně, bez jakékoliv odchylky. Z tohoto důvodu je judikatura Nejvyššího soudu (Varchoven sad) dlouhodobě jednoznačná a neměnná v tom smyslu, že osoby odsouzené v nepřítomnosti nemají právo na nové řízení před soudem v jejich přítomnosti, pokud se po doručení usnesení článku 219 NPK začaly skrývat, a proto nebyly vyrozuměny o řízení před soudem, v němž byly odsouzeny v nepřítomnosti. Žádné okolnosti týkající se osobní situace IR nebo druhu trestného činu či jiných skutečností proto nemohou vést k tomu, že se uvedený zákon a tato judikatura na IR neuplatní.
- 38 Naopak: Vzhledem k tomu, že se jedná o dva závažné trestné činy, dlouholeté vědomé skrývání se a tři jiné pravomocné rozsudky (u nichž IR případně také může požádat o nové řízení před soudem v jeho přítomnosti), panuje naprostá jistota, že Nejvyšší soud (Varchoven sad) žádost IR o nové řízení před soudem zamítne, pokud bude tato žádost po případném odsouzení v nepřítomnosti v původním řízení podána.
- 39 Tato plná jistota splňuje kritérium „skutečné[ho] nebezpečí porušení [...] práva na spravedlivý proces“ v bodech 61 a 66 rozsudku C-354/20 a v bodech 82 a 84 rozsudku C-562/21 a kritérium, že „existují závažné a prokazatelné důvody se domnívat“ v bodech 88, 89 a 101 rozsudku C-562/21.
- 40 Tato úplná jistota je potvrzena tím, že se judikatura Nejvyššího soudu (Varchoven sad) nezměnila ani po 19. květnu 2022, kdy byl vyhlášen rozsudek Soudního dvora ve věci C-569/20. Nejvyšší soud (Varchoven sad) se zejména nezabývá články 8 a 9 směrnice 2016/343 a judikaturou Soudního dvora k těmto ustanovením a nepovažuje za nutné předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se zjevného rozporu s čl. 423 odst. 1 druhou větou prvním případem NPK.
- 41 Předkládající soud je proto přesvědčen, že IR nemá možnost využít svého práva na nové řízení před soudem, které mu podle unijního práva přísluší.
- 42 Bulharské právo ve skutečnosti nestanoví žádné opravné prostředky proti případným nedostatkům soudní činnosti Nejvyššího soudu (Varchoven sad),

pokud jde o obnovu řízení podle článku 423 NPK, v nichž bylo rozhodnuto v nepřítomnosti, protože Nejvyšší soud (Varchoven sad) je jedinou instancí, která o této otázce rozhoduje (jinak k tomu rozsudek C-158/21, bod 112; rozsudek C-562/21, body 91 a 92).

- 43 Ke komunikaci mezi předkládajícím soudem a Nejvyšším soudem (Varchoven sad):
- 44 Soudní dvůr Evropské unie ve své judikatuře vypracoval opravný prostředek, který může zabránit porušení práva zaručeného unijním právem, a sice vykonávající stát může od vystavující státu požadovat určité záruky (rozsudek ze dne 5. dubna 2016, C-404/15 a C-659/15, týkající se podmínek ve vězeňském zařízení, bod 103).
- 45 Ten se v původním řízení nepoužije, protože druh vzájemných vztahů mezi justičními orgány v bulharském právním řádu nepřipouští, aby předkládající soud požadoval od Nejvyššího soudu (Varchoven sad) záruku, že při výkonu své soudní činnosti bude dodržovat unijní právo.
- 46 Kromě toho předkládajícímu soudu podle vnitrostátního práva v zásadě nepřisluší, aby přezkoumával, zda má IR právo na obnovu řízení. Je otázkou, zda má tuto pravomoc podle článku 8 směrnice 2016/343, protože Soudní dvůr již rozhodl, že unijní právo vnitrostátnímu soudu, který vede trestní řízení v nepřítomnosti obžalovaného za takových podmínek, že tento má právo na nové řízení před soudem, neukládá, aby ve svém rozsudku na toto právo výslovně odkázal (rozsudek ze dne 8. června 2023, C-430/22, ECLI:EU:C:2023:458, výrok).
- 47 Tuto příslušnost má podle vnitrostátního práva pouze Nejvyšší soud (Varchoven sad), který až na žádost IR odsouzeného v nepřítomnosti konstatuje, na kterém skutkovém stavu se případ zakládá a na tomto základě uplatní právo tak, jak uzná za vhodné.
- 48 Právní závěry předkládajícího soudu, včetně těch obsažených v projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, proto nejsou pro Nejvyšší soud (Varchoven sad) právně relevantní.
- 49 K rozsahu otázky:
- 50 Předkládající soud zdůrazňuje, že předmětem předběžné otázky není soulad judikatury Nejvyššího soudu (Varchoven sad) týkající se obnovy řízení rozhodnutého v nepřítomnosti obžalovaného s unijním právem. Tato judikatura je uváděna pouze jako objektivní skutečnost, kterou musí předkládající soud vzít v úvahu při rozhodování, zda projedná obžalobu proti IR a rozhodne o ní, nebo ji odmítne.
- 51 Předmětem předběžné otázky je soulad budoucího rozhodnutí s unijním právem, které předkládající soud přijme ohledně toho, zda bude či nebude vedeno proti IR trestního řízení v jeho nepřítomnosti.

- 52 Vzhledem k tomu, že předkládající soud sám posuzuje obžalobu proti IR, přísluší přímo jemu povinnost vést řízení tak, aby bylo zachováno právo IR být osobně přítomen řízení před soudem. Konkrétněji má „absolutní povinnost[...]“ dodržovat v rámci svého právního řádu veškerá ustanovení unijního práva, včetně směrnice 2016/343“ (rozsudek C-416/20, bod 55).
- 53 Dodržení článku 9 směrnice zejména znamená, že musí být zajištěno právo obžalovaného být přítomen při řízení, dokonce i tehdy, pokud soudní rozhodnutí v jeho nepřítomnosti nebylo přijato za kvalifikovaných podmínek nepřítomnosti ve smyslu čl. 8 odst. 2 směrnice. Tato záruka spočívá v jistotě, že pouze na základě jím podané žádosti se mu dostane nového řízení před soudem, nyní v jeho přítomnosti.
- 54 Chybí-li tato záruka, vyvstává otázka, zda předkládající soud musí odmítnout vést trestní řízení a rozhodnout ve věci proti IR.
- 55 K odmítnutí vést trestní řízení:
- 56 Právě v tomto kontextu je předkládána druhá předběžná otázka. Týká se možnosti a povahy případného odmítnutí předkládajícího soudu vést trestního řízení proti IR.
- 57 Zaprvé je nezbytné upozornit na to, že IR byl obžalován z účasti na organizované zločinecké skupině za účelem páchaní daňových trestných činů a napomáhání konkrétnímu daňovému trestnému činu. To jsou dvě oblasti, které upravuje unijní právo, které zejména vyžaduje, aby tato trestná činnost byla trestána (článek 3 rámcového rozhodnutí 2008/841 ze dne 24. října 2008 o boji proti organizované trestné činnosti, Úř. věst. 2008, L 300, s. 42, a článek 7 směrnice 2017/1371 ze dne 5. července 2017 o boji vedeném trestněprávní cestou proti podvodům poškozujícím finanční zájmy Unie, Úř. věst. 2017, L 198, s. 29).
- 58 Odmítnutí vést trestní řízení proti IR ze strany předkládajícího soudu by proto zjevně bylo v rozporu s těmito právními akty.
- 59 Zadruhé je nezbytné poukázat na skutečnost, že toto odmítnutí by bylo odůvodněné pouze, pokud by trestní řízení jinak bylo vedeno za podmínek, které by bránily spravedlivému procesu. Konkrétněji, pokud článek 3 rámcového rozhodnutí 2008/841 a článek 7 směrnice 2017/1371 požadují potrestání příslušné trestné činnosti, pak vychází z toho, že se tak stane v řízení v souladu s unijním právem a při dodržení základních práv dotčených osob tak, aby bylo zajištěno právo na spravedlivý proces (čl. 42 odst. 2 Listiny) a zachováno právo na obhajobu a právo obžalovaného být přítomen při řízení před soudem v trestním řízení, přičemž se jedná o práva výslovně uznaná unijním právem, při jejichž porušení musí být k dispozici účinné prostředky nápravy (čl. 47 odst. 1 Listiny).
- 60 Předkládající soud se proto táže, zda jistota, že právo IR být přítomen při řízení před soudem není dodrženo v tom smyslu, že jeho žádost o nové řízení před soudem v jeho přítomnosti Nejvyšší soud (Varchoven sad) zamítne, může

v konečném důsledku vést k tomu, že předkládající soud odmítne vést trestní řízení proti IR a případně jej odsoudit.

- 61 Toto odmítnutí může mít dva aspekty.
- 62 Jedním z nich je, zda musí předkládající soud nutně upustit od vedení tohoto trestního řízení, protože zajištění spravedlivého procesu, které je vyjádřeno v právu IR být přítomen při řízení před soudem (které je při odsouzení v nepřítomnosti zaručeno právě právem na nové řízení před soudem, zakotveným v článku 9 směrnice), převažuje nad nutností potrestání skutků, kterých se případně dopustil (rozsudek ze dne 17. ledna 2019, C-310/16, ECLI:EU:C:2019:30, body 33 a 34). Kromě toho Soudní dvůr již rozhodl, že článek 8 směrnice 2016/343 neukládá členským státům povinnost vést řízení před soudem v nepřítomnosti, nýbrž je za určitých podmínek pouze umožňuje (rozsudek C-420/20, bod 37).
- 63 Druhým je, zda předkládající soud naopak má možnost posoudit, zda povede trestní řízení navzdory jistotě, že bude porušeno právo IR být osobně přítomen, tím že přezkoumá, zda nezbytnost zabránit beztrestnosti převazuje nad právem IR být osobně přítomen při řízení. Je-li tomu tak, jaká kritéria mají být při tomto posouzení uplatněna?

PRACOVNÍ DOKUMENT